

Tötterman

15.10.2025

312/04.01.00/2025

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kokous 17.10.2025

Asia: HE 112/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Yleistä lakiesityksestä

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pyytää kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi (H 112/2025 vp). Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi työttömyyden aikaista perustoimeentuloa käsittelevä laki. Yleistukea maksettaisiin työttömän työnhakijan työmarkkinoille hakeutumisen tai palaamisen edellytysten edistämiseksi ja parantamiseksi. Tukena se korvaisi nykyisen peruspäivärahan ja työmarkkinatuen. Yleistuki edellyttäisi taloudellisen tuen tarvetta eli olisi harkinnanvarainen etuus. Määrältään se olisi työttömyysturvalaissa säädetyn ansiopäivärahan perusosan suuruinen. Ilman peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillista valmiuksia antavaa koulutusta olevalle, tuki maksettaisiin 21 viikon odotusajan jälkeen. Vanhempiensa taloudessa elävälle tuki maksettaisiin osittaisena. Laissa tiukennettaisiin myös yleistukea saavan työnhakijan palveluprosessia koskevaa sääntelyä. Ylistuki rahoitettaisiin nykyistä peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea vastaavalla tavalla sekä valtion varoista että tukea saavan kotikunnan rahoitusosuudella. Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman tavoitteeseen toteuttaa perusturvan uudistus parantamalla työnteon kannattavuutta, sujuvoittaa sosiaaliturvaa sekä yksinkertaistaa etuusjärjestelmää.

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT:n kanta esitettyihin muutoksiin

Yleistuen tarveharkintaisuus ja vanhempiensa taloudessa asuvien osittaisen yleistuen arvioidaan laskevan etuuskuluja vain vähäisessä määrin. Vaikutukset verokertymään arvioidaan myös vähäisiksi. Edelleen ehdotetuilla muutoksia arvioidaan olevan vain vähäinen vaikutus työllisyyteen - siitäkin huolimatta, että yleistukea saavan palveluprosessiin työvoimaviranomaisessa ehdotetaan verrattuna uusia, nykytilaan verrattuna tiukempia, normeja.

Esityksellä säädettäisiin yleistuen saajille aktivointijakso, joka toteutettaisiin työvoimaviranomaisen tiloissa järjestettävänä ja kasvokkain tapahtuvina työnhakukeskusteluina. Nykytilassa vain työnhakijan palveluprosessin käynnistävä alkuhaastattelu tulee järjestää lähtökohtaisesti kasvokkain tapahtuvana tapaamisena. Muiden osalta työnhakukeskustelut tulee järjestää työnhakijan palvelutarve ja

Tötterman

15.10.2025

312/04.01.00/2025

olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Nykytilaan verrattuna uudistus tulisi siis lisäämään asiakkaille järjestettävien kasvokkaisten tapaamisten määrää, vaikka se esityksen työllisyysvaikutusarvioiden perusteella ei parantaisikaan työllisyyttä, ts. lisää työnhakijan todennäköisyyttä työllistyä. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT ei näe tarkoituksenmukaiseksi tiukentaa normeja, jotka ohjaavat työvoimaviranomaisen henkilöstöresurssien käyttöä, kun sillä ei ole odotettua myönteistä vaikutusta palvelun lopputulokseen eli työllisyyteen.

Hallituksen esityksessä referoidaan kolmea tutkimusta palveluprosessin sääntelyyn liittyen. Cardin työryhmineen (2015) osoitti, että työttömien keskustelut ovat vaikuttavampia, kun ne toteutetaan alkuvaiheessa ja liittyvät osaamisen kehittämiseen ja tuettuun työllistymiseen yrityksiin. Vehkasalon (2020) mukaan paikallisten TE-toimistojen lakkauttaminen vuoden 2013 työvoimapalvelu-uudistuksen yhteydessä kasvatti työttömyyttä kasvokkain tapahtuvan palvelun lakkauttamisen myötä. Cheung työryhmineen (2019) puolestaan havaitsi Ruotsissa, että samoihin työllisyysvaikutuksiin päästään riippumatta siitä, järjestetäänkö tapaamiset kasvokkain vai etänä. Yhteistä näillä kolmella on, että työvoimapalvelut ovat vaikuttavampia, kun ne tarjotaan ja toteutetaan yksilöllisesti paikalliset tekijät huomioon ottaen.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT muistuttaa, että työllisyyskehitys on kohdellut kuntia osin eri tavoin ja ne lähtevät edistämään työllisyyttä yksilöllisin keinoin riippuen paikallisesta elinkeino-, koulutus- ja väestörakenteesta. Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun kuntasiirron tavoitteena on edistää työllisyyttä nimenomaan paikalliseen ekosysteemiin tukeutuen. KT myös korostaa, että työvoimapalveluiden ja työttömyysturvan rahoitusmallit kannustavat hakemaan nimenomaan positiivisia työllisyysvaikutuksia optimoivia palveluratkaisuja, jolloin normiohjausta ei lainkaan tarvittaisi. Edellä mainittujen kolmen tutkimuksen päähavaintojen toimeenpanon optimaalisimmalla mahdollisella tavalla on jo nyt luotu vahvat taloudelliset kannusteet. Jokainen poikkeaminen optimaalisesta johtaa kuntatasolla lisääntyneisiin kustannuksiin ilman vastaavaa hyötyä.

Nyt esitetty palveluprosessia koskevan sääntelyn tiukentaminen heikentää mahdollisuuksia työvoimaviranomaisessa kohdentaa henkilöstöresurssia sitä enemmän tarvitseville. Kaavamainen työnhakukeskustelujen järjestäminen johtaa todennäköisemmin palveluprosessin epätarkoituksenmukaiseen toteuttamiseen ja heikentää työllisyysvaikutuksia. Esimerkiksi työvoimaviranomaisen tulisi esityksen mukaan järjestää työnhakukeskusteluja myös työnhakijalle, jolle se on hankkinut työhönvalmennuspalveluja palveluntuottajalta ja käy yhteydenpitoa valmentaja-valmennettava-parin kanssa joko sähköisesti, palveluntuottajan tiloissa tai työkokeilun tarjoavan työnantajan tiloissa. Tilanne vastaa Valtiontalouden tarkastusviraston vuoden 2023 tarkastuskertomuksen (16/2023) havaintoja liian kaavamaisesta ja epäyksilöllisestä palveluprosessista, joka johtaa resurssien epätarkoituksenmukaiseen käyttöön. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT esittää, että esityksen palveluprosessia koskevista esityksistä luovutaan työvoimaviranomaisen kustannusvaikuttavan palvelun järjestämistä haittaavina.

Tötterman

15.10.2025

312/04.01.00/2025